

Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring gjelder for alle elever, lærlinger, lærekandidater og voksne. Å tilpasse opplæringen betyr å tilrettelegge med varierte vurderingsformer, læringsressurser, læringsarenaer og læringsaktiviteter slik at alle får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

TEMA | SIST ENDRET: 31.03.2022

Tilpasset opplæring gjelder alle elever, og skal i størst mulig grad skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet. Overordnet del 3.2

Skolen må gi alle elever muligheter til læring og utvikling uavhengig av forutsetningene deres. Læreren skal legge til rette for en opplæring som ivaretar både fellesskap og hver enkelt elev, slik at elevene får best mulig utbytte av opplæringen.

Involver elevene i vurderinger og valg ut fra hva som er hensiktsmessig for deres alder, utvikling og modenhetsnivå. Spørsmål som fremmer elevmedvirkning og bidrar til læring og forståelse i opplæringen, kan være:

- Hvorfor skal vi lære dette?
- Hva skal vi lære?
- Hvordan kan vi lære dette?

Skolen har plikt til å tilpasse opplæringen. Det er ingen individuell rett for den enkelte elev, men skal skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet.

Arbeidet med å tilpasse opplæringen

Læreplanene er utformet slik at de gir handlingsrom for tilpasninger. Elevene skal kunne nå kompetansemålene, men de gjør det med ulik kvalitet og på ulikt nivå. Tilpasset opplæring innebærer at dere må ta utgangspunkt i elevenes forkunnskaper og hvordan de lærer når dere planlegger opplæringen ut fra læreplanen.

Det er ingen krav om at skolen skal gi elevene lekser. Men hvis dere gir lekser, så gjelder plikten til tilpasset opplæring også for leksearbeidet

Vurdering for læring

God vurdering, der forventningene er tydelige og eleven deltar og blir hørt underveis i læringsarbeidet, er en nøkkel til å tilpasse undervisningen. Overordnet del 3.2

Underveisvurdering skal bidra til å fremme elevenes læring og at de utvikler kompetanse i tråd med læreplanen. Kjennskap til elevenes forkunnskaper og motivasjon er viktig for å kunne gi konstruktive vurderinger, planlegge og justere opplæringen slik at den blir tilpasset til elevene.

Med utgangspunkt i læreplanen og kunnskap om elevgruppa, kan læreren tilpasse faglig innhold, oppgaver og læringsstrategier som kan fremme læring. Vurdering er et redskap for å tilpasse progresjonen og faglig utvikling.

Les mer om vurdering

Variert undervisning

Ved å bruke varierte læringsarenaer kan skolen gi elevene praktiske og livsnære erfaringer som fremmer motivasjon og innsikt.

Overordnet del 3.1

Sammen med elevene skal dere finne læringsaktiviteter, læringsressurser og arenaer som er mest hensiktsmessig for å nå målene i læreplanen. Læring kan skje mange steder, for eksempel i klasserommet, ute i skolegården, i skogen, på tur, bibliotek, verksted eller i nærmiljøet.

Fysisk aktivitet og estetiske uttrykksformer kan være en del av variert metodebruk i alle fag og på alle trinn.

Det er sentralt at læreren tenker på hva som er målet med undervisningen og tilpasser arbeidsmåtene ut fra det. Det er lærerens ansvar å legge opp til undervisning som gjør at alle elevene kan få følge egen progresjon, at de kan få delta aktivt i egen læringsprosess, og at de kan få oppleve motivasjon og mestring. Gjennom å tilpasse opplæringen kan dere også gi tid og rom for dybdelæring.

Elevene trenger å få kjennskap til og erfaringer med bruk av ulike læringsstrategier. Det er lærerens ansvar at elevene får øve på ulike læringsstrategier og hjelpe dem slik at de kan bruke de strategiene de trenger for å løse ulike typer oppgaver i forskjellige fag og temaer. Involver elevene i læringsprosessen og la dem delta aktivt i valg av metoder og læringsstrategier. På den måten kan elevene selv være aktive i egen læringsprosess og utvikle seg til å bli mer selvstendige når de lærer.

Inkludering

Inkludering i skolen innebærer at alle elever skal ha tilhørighet til en klasse og ta del i fellesskapet. Det er viktig for å anerkjenne og verdsette mangfoldet av elever, og for å se på mangfoldet som en berikelse og ressurs.

Skolen skal gjennom ulike arenaer gi alle elever mulighet til å utvikle seg og til å lære. Opplæringen skal bidra til at alle elever kan delta aktivt i fellesskapet, lytte til innspill fra medelever og anerkjenne hverandre for det hver enkelt bidrar med. Faglig og sosial læring påvirker hverandre. En grunnleggende forutsetning for et godt læringsmiljø er at alle elever føler tilhørighet til et faglig og sosialt fellesskap.

De yngste barna i skolen

Trivsel, trygghet, lek, sosial og faglig læring og utvikling er deler av en sammenhengende helhet for de yngste. Samtidig er det viktig at skolen legger til rette for struktur og rutiner som kan bidra til å skape gode arbeidsvaner. Dette legger grunnlaget for å lære å lære, slik at de senere kan velge ulike læringsstrategier til ulike fag og situasjoner.

[Les mer om de yngste barna i skolen](#)

Tidlig innsats

Tidlig innsats handler om å sette inn tiltak og tilpasse opplæringen med en gang en elev har behov for tilrettelegging, istedenfor å vente og se. Behovet for tidlig innsats kan oppstå gjennom hele utdanningsløpet. Derfor er det avgjørende at læreren systematisk kartlegger elevenes behov og setter inn egnede tiltak på bakgrunn av det. Slike tiltak kan være av større eller mindre omfang, og av kortere eller lengre varighet.

Spesialundervisning

De elevene som ikke har et tilfredsstillende læringsutbytte innenfor rammene av det ordinære tilbudet kan ha rett til spesialundervisning. Spesialundervisning er en individuell rett eleven har i de tilfellene han eller hun trenger ekstra tilrettelegging ut over det allmenpedagogiske tilbudet.

Dersom tiltak blir satt inn tidlig nok kan det bidra til å forhindre at utfordringer vokser seg større og blir et hinder for elevenes læring.

Udir har utarbeidet en veileder for intensiv opplæring for elever fra 1.-4. trinn i lesing, skriving og regning. Veilederen kan være til informasjon og hjelp for arbeidet med tidlig innsats i disse ferdighetene på de laveste trinnene i skolen.

Elever med stort læringspotensial

Tilpasset opplæring innebærer også å tilrettelegge for elever med stort læringspotensial. Dette er elever som lærer raskere og kan tilegne seg mer kompleks kunnskap sammenlignet med jevnaldrende. Begrepet omfatter både de elevene som presterer på et høyt og avansert nivå, og de elevene som har et potensial for å gjøre det.